

INNEHÅLL

Inledning	s.2
Internationaliseringen av näringslivet	s.2
Internationalisering och relativ arbets- kraftsefterfrågan	s.4
Internationalisering och produktivitet	s.5
Internationalisering och FoU	s.6
Policy-slutsatser	s.7
Källor	s.8

Internationalisering är bra för produktivitet och FoU i Sverige

Syntes av ITPS rapport, A2004:014

Mars 2005

Sedan mitten av 1990-talet har det utländska ägandet ökat dramatiskt i Sverige. Antalet anställda i utlandsägda företag och den totala andelen anställda i utlandsägda företag har mer än fördubblats mellan 1995 och 2002. En vändpunkt var 1998 när svenska internationella företag fick fler anställda i utlandet än i Sverige. I den svenska debatten finns idag en stark oro över de möjliga negativa effekter som det ökade antalet fusioner och förvärv med svenska företag inblandade har samt över den ökande andelen verksamhet i utlandet inom svenska företag.

Resultaten visar att oron inte är befogad när det gäller produktivitet och FoU, medan effekterna på sysselsättningen är mer tvetydiga. Farhågor finns för att minskad efterfrågan på lågkvalificerade arbeten inte kan kompenseras av ökad efterfrågan på högkvalificerade arbeten.

Välkommen till Tillväxtpolitisk utblick, en publikation från ITPS

I Tillväxtpolitisk utblick presenterar vi korta, tematiska artiklar om aktuella och tillväxtrelevanta frågor. Tidskriften är tänkt att tjäna som ett komplement till våra mer omfattande rapporter och korta nyhetsbrev.

Vår avsikt är att skapa ett forum för aktuella tillväxtpolitiska frågor. Innehållet i Tillväxtpolitisk utblick ska ha nyhetsvärde, ge nya vinklar på kunskap, vara av intresse för nyckelpersoner inom olika ämnesområden och ha stor relevans för den tillväxtpolitiska agendan i Sverige.

Artiklarna är skrivna av ITPS analytiker och ibland av särskilt inbjudna skribenter, och de förhandsgranskas av personer med fackkunskap. Innehållet speglar ITPS omvärldsanalys och projektverksamhet i Sverige och i utlandet. De teman vi tar upp kan variera, liksom källorna.

För att hålla hög kvalitet och relevans vill vi uppmuntra till en dialog mellan läsare och intressenter. Synpunkter och förslag på teman är alltid välkomna då vi är måna om att utveckla en så bra och läsbar produkt som möjligt.

Välkommen att kontakta redaktör Anders Östhol på e-postadress: anders.osthol@itps.se

För kostnadsfri prenumeration kontakta:

Marianne Löfgren, marianne.lofgren@itps.se

Inledning

I artikeln¹ undersöks näringslivets internationalisering i Sverige och dess effekter på sysselsättning, produktivitet och FoU-intensitet. Syftet är att analysera de kända effekterna av denna process. Här presenteras också grundläggande fakta om förändringar av ägandet i svenska företag och förändringar i sysselsättningen i utlandsägda

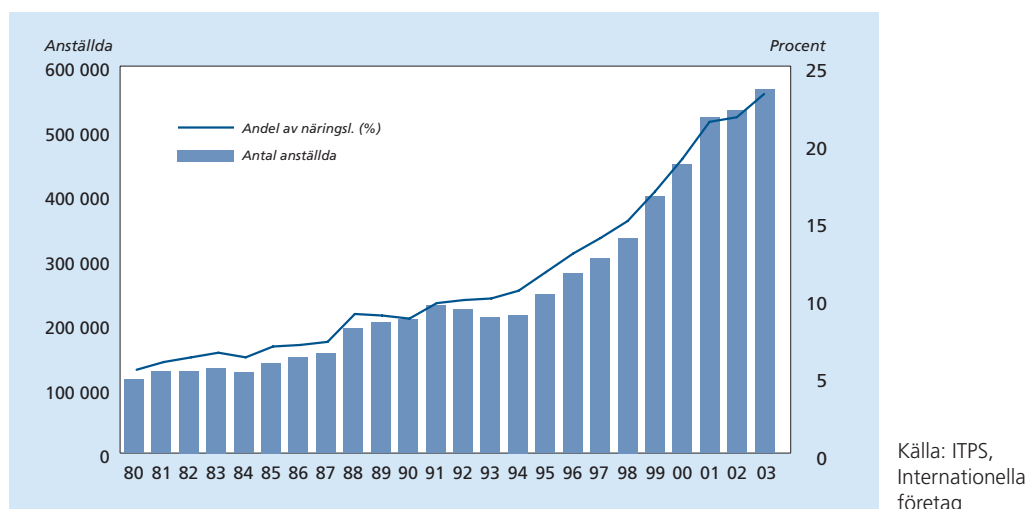
företag. Åtskillnad görs mellan utlandsägda företag och svenska internationella företag. En avgörande fråga är om internationaliseringen leder till förlorade arbetstillfällen, lägre produktivitet och lägre investeringar i forskning och utveckling (FoU).

Internationaliseringen av näringslivet²

Ett företag betraktas som *utlandsägt* om minst 50 procent av rösterna kontrolleras av en ägare som är bosatt utanför Sverige. Ett *svenskt internationellt företag* är ett företag som är svensktägt med minst ett dotterbolag utomlands. Den mer allmänna kategorin *internationella företag* innefattar båda kategorierna. Företag som varken är utlandsägda eller internationella klassificeras

som nationella företag och är i huvudsak svenskägda utan dotterbolag utomlands. Omfattningen på företagens internationella verksamhet mäts som antalet anställda i företag, koncerner, branscher eller länder. Sedan mitten av 1990-talet har det utländska ägandet ökat dramatiskt i Sverige. Andelen som arbetade i dessa företag 2003 var 23 procent. (Figur 1).

FIGUR 1 Antal anställda i utlandsägda företag och deras andel av alla anställda i näringslivet 1980–2003 (procent)

Variationen mellan branscherna är stor. I den kemiska industrin (inkl. läkemedel) ökade andelen anställda i utlandsägda företag mellan 1996 och 2003 från 46 procent till 61 procent. Mätt i antalet anställda var partihandeln (60 300 anställda) och företagstjänster (60 900 anställda) de största utlandsägda branscherna år 2002.

Under 2003 stod USA för det största utländska ägandet i svenska näringslivet, följt av Finland och Storbritannien. Sedan mitten av 1990-talet har antalet anställda ökat mest i USA-kontrollerade företag.

¹ Artiklen bygger i huvudsak på en omarbetning av en tidigare rapport, ITPS (2004) Näringslivets internationalisering – Effekter på sysselsättning, produktivitet och FoU, Rapport A2004:014.

² Avsnittet bygger på arbete av Anne-Christine Strandell, ITPS.

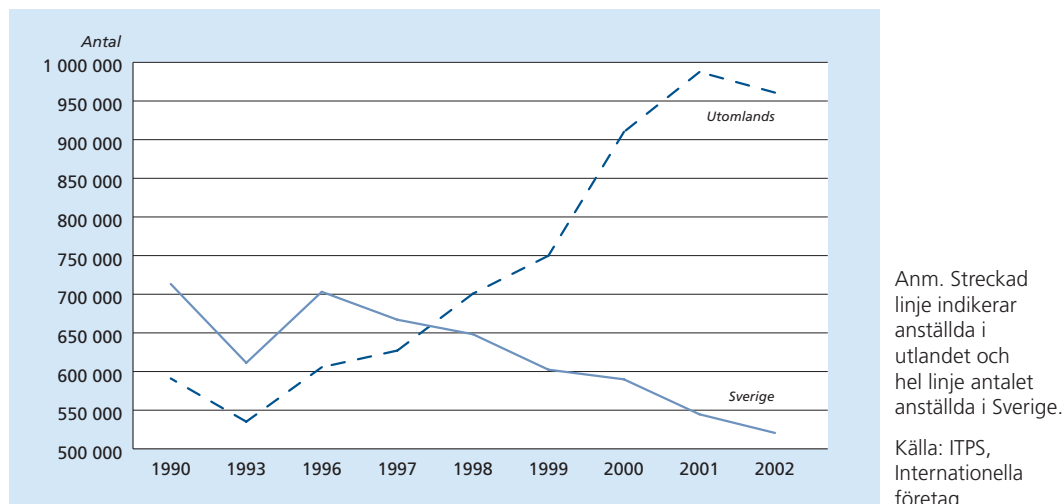
Sedan 1998 har svenska internationella koncerner haft fler anställda i utlandet än i Sverige.

Majoriteten av alla anställda i utlandet fanns i EU 15 och USA.

Svenska internationella koncerner visar en liknande trend. Sedan lågkonjunkturen i början av 1990-talet har antalet anställda i utlandet ökat för att nå sin hittills högsta nivå 2002 (dit ITPS statistik sträcker sig). Sedan 1998 har svenska internationella koncerner haft fler anställda i utlandet än i Sverige (se Figur 2).

Majoriteten av alla anställda i utlandet fanns i EU 15 och USA (se Tabell 1). Svenska koncerners expansion i utlandet domineras av 80 stora koncerner inom tillverkningsindustrin och 40 koncerner inom tjänstesektorn.

FIGUR 2 Antal anställda i svenska internationella koncerner 1990–2002

TABELL 1 Antal anställda i svenskägda koncerner med dotterbolag i utlandet och i utlandsägda företag i Sverige 2002

Länder med flest anställda			
Svenskägda		Utlandsägda	
USA	208 198	USA	108 126
Tyskland	99 587	Storbritannien	59 708
Frankrike	68 073	Finland	53 676
Storbritannien	59 214	Nederländerna	47 506
Danmark	49 365	Danmark	47 172
Finland	49 969	Tyskland	39 796
Norge	45 255	Norge	38 626
Spanien	31 472	Frankrike	39 789
Italien	29 040	Schweiz	32 191
Polen	27 102	Belgien/Luxemburg	9 745
Nederländerna	21 629	Japan	6 295
Indien	17 838	Kanada	4 700
Belgien	17 750	Singapore	4 771
Kina	16 879	Österrike	2 823
Mexiko	15 606	Italien	2 653
Övriga	192 018	Övriga	31 209
Ospecifierat	15 130	Ospecifierat	1 972
Totalt	960 852	Totalt	530 758

Källa: ITPS, Internationella företag.

Internationalisering och relativ arbetskraftsefterfrågan³

Utländska direktinvesteringars inverkan på nationella ekonomier i allmänhet och på sysselsättningen i synnerhet har varit föremål för intensiva politiska diskussioner. Under senare år har man fokuserat intresset på vilken typ av arbeten som utlokaliseras när svenska multinationella företag expanderar utomlands. Det har hävdats att dessa företag har förlagt delar av den kvalificerade produktionen utomlands, medan den mindre avancerade produktionen inte bara har fått vara kvar i Sverige utan också utökats (Blomström & Kokko 2000). Resultaten grundar sig på 80 svenska industrikoncerner.

I denna artikel undersöks vilken påverkan produktionsförskjutningar inom svenska multinationella industriföretag har haft på efterfrågan av högutbildad arbetskraft, framförallt postgymnasial eller högre utbildning i Sverige. En utgångspunkt är att fördelarna med att förlägga produktionsenheter i andra länder är beroende på om företaget växer horisontellt genom förärv eller vertikalt genom att flytta produktion inom förädlingskedjan, det vill säga vilken betydelse marknads- respektive kostnadsmotiv har för lokaliseringen.

Horisontella drivkrafter antas innebära att multinationella företag söker sig till länder som är relativt lika Sverige, medan vertikala drivkrafter antas innebära att företag söker sig till länder med generellt lägre prisläge. I det förra fallet spelar inte utbildningsnivån den avgörande rollen. En överföring av produktion från moderföretag till dotterföretag i utlandet förväntas i dessa fall inte öka andelen kvalificerad arbetskraft i moderföretaget. Medan utbildningsnivån i det senare fallet med vertikala drivkrafter ger upphov till en arbetsdelning mellan lågkostnadsländer och högkostnadsländer som då måste konkurrera med utbildning för att behålla de attraktiva jobben. Skillnader i faktorpriser mellan länder ökar å andra sidan motiven för vertikalt orienterade företag att förlägga delar av produktionen i andra länder. Detta innebär att de delar av produktionen som kräver kvalificerad arbetskraft förläggs till länder som har tillgång till det, medan det omvända gäller för andra delar av produktionen som kräver mindre kvalificerad arbetskraft.

En ökning av utbildningsnivån hos anställda betyder att efterfrågan på högutbildad arbetskraft stiger.⁴ Förflyttning av produktion inom svenskägda multinationella företag väntas öka den relativa efterfrågan på högutbildade i moderföretagen. Däremot förväntas inte horisontella direktinvesteringar, det vill säga investeringar i länder med liknande kostnadsstruktur som Sverige, ha någon större effekt på behovet av högre utbildade i Sverige.

Statistiken gör det möjligt att beräkna genomsnittliga årliga förändringar av de intressanta variablerna för perioderna 1990–1993 och 1993–1997. Analysen täcker in 15 branscher, inklusive hela tillverkningsindustrin. Både företag som har undersökts under hela perioden och företag som har undersökts i upp till ett år ingår i urvalet.

Resultaten visar som förväntat att de horisontella direktinvesteringarna inte har någon större inverkan på andelen efterfrågad högutbildad arbetskraft i Sverige. På branschnivå visar resultaten att vertikala direktinvesteringar utomlands däremot har en positiv effekt på andelen högutbildad arbetskraft i företagens verksamhet i Sverige. På företagsnivå visar resultaten att vertikala direktinvesteringar hade en positiv effekt under perioden 1993–1997, men inte under perioden 1990–1993. Det verkar som om vertikala direktinvesteringar, åtminstone under 1993–1997, har bidragit till att öka efterfrågan på högutbildad arbetskraft i svenska multinationella företag inom industrin. Det kan ha att göra med att direktinvesteringarna i Central- och Östeuropa då tog fart.

För att studera effekterna som det ökade utlandsägandet har på den relativa arbetskraftsefterfrågan och sysselsättningen användes samma modell som ovan. I analysen ingick utlandsägda företag med minst 50 anställda som studerades under åren 1986, 1990, 1993, 1996 och 2000. Effekterna av den ökade andelen utlandsägda företag är obetydliga. Inget tyder på att det ökade antalet utlandsägda företag minskar efterfrågan på högutbildad arbetskraft i Sverige.

**Inget tyder på att
det ökade antalet
utlandsägda företag
minskar efterfrågan
på högutbildad
arbetskraft i Sverige.**

³ Avsnittet bygger på arbete av Pär Hansson, FIEF (Stiftelsen Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning).

⁴ En ekonometrisk modell tillämpad av Berman, Bound & Griliches (1994) har använts.

Ett annat viktigt motiv för att attrahera utländska direktinvesteringar är att de uppfattas som en viktig kanal för spridning av teknisk kunskap till mottagarlandet som i slutändan leder till ökad produktivitet och högre ekonomisk tillväxt.

Det finns inga tecken på att den relativa efterfrågan på högutbildad arbetskraft minskat som en följd av att svenskägda företag under 1990-talet ökade sysselsättningen i andra OECD-länder. Inga skillnader kan konstateras mellan

svenskägda och utländsägda företag. Svenskägda företag har en lika stor andel högutbildad arbetskraft som sina utländsägda motsvarigheter. Andelen högutbildad arbetskraft ser ut att ligga kvar på samma nivå när företag övergår i utländsk ägo.

Internationalisering och produktivitet⁵

Direktinvesteringar i utlandet har länge stått i fokus för den politiska debatten. En central fråga i den svenska debatten på 1960- och 1970-talet gällde om de svenska multinationella företagens investeringar i utlandet skulle resultera i ”export av jobb”. Här har företagen delats upp i nationella företag och utländsägda.

Många europeiska länder har lagt ned stora be-
lopp för att attrahera utländska investeringar (Oxelheim & Ghauri 2004). Det dominerande motivet för dessa åtgärder har varit möjligheterna till bättre regional och lokal sysselsättning (ITPS 2004). Ett annat viktigt motiv för att attrahera utländska direktinvesteringar är att de uppfattas som en viktig kanal för spridning av teknisk kunskap till mottagarlandet som i slutändan leder till ökad produktivitet och högre ekonomisk tillväxt.

En utländsk direktinvestering kan öka den generella produktivetsnivån på två sätt. En effekt uppkommer om det utländsägda företaget har en högre produktivitet än genomsnittet av de inhemska företagen i motsvarande bransch. En mer indirekt effekt uppkommer om närvaron av utländsägda företag har en positiv effekt på produktiviteten också i de inhemska företagen genom spridningseffekter.

Ett flertal studier visar att utländsägda företag har högre produktivetsnivå än inhemska företag (Doms och Jensen, 1998, Griffith och Simpson, 2002, samt Modén, 1998). Denna fördel kvarstår efter att andra faktorer som påverkar produktivetsnivån tagits med i beräkningen. Att företagen är internationella och tillhör en koncern som har produktion i flera olika länder sammanhänger med hög produktivitet.

För att undersöka hur utländskt ägande påverkar den svenska produktiviteten behövs förutom kunskap om ägande och produktivitet också kunskap om andra faktorer som påverkar produktiviteten. Företagsdata som omfattar samtliga företag med

minst 50 anställda inom tillverkningsindustrin under åren 1990 till 2000 har använts.⁶ Avgränsningarna – tidsperiod, näringsgren och företagsstorlek – sammanhänger med tillgången på data.

Ett antal bestämningsfaktorer för produktiviteten har undersökts på företagsnivå, främst med hänsyn till utländskt ägande.⁷ Den första modellen skattar arbetsproduktiviteten i förädlingsvärde per anställd vilket förklaras av kapitalintensitet, andelen högutbildad arbetskraft, FoU-satsningar och företagsstorlek (mätt som antalet anställda i förhållande till medelvärdet i branschen). Utländsägande har förts in i modellen om mer än 50 procent av rösterna kontrolleras av ett utländskt företag enligt den definition som presenterades tidigare. Analysen visar att utländsägda företag, även när man tar hänsyn till andra faktorer som påverkar produktiviteten, har en högre produktivitet än svenskägda företag.

Om det beror på att de är utländsägda eller på att företaget med hög produktivitet är överrepresenterade bland utländska uppköpare har undersökts med hjälp av en sannolikhetsmodell där tänkbara förklaringsfaktorer till varför företag har blivit uppköpta av utländska företag kartlagts.

Analysen visar att sannolikheten för att bli uppköpt ökar i takt med företagets ålder, andelen högutbildad arbetskraft och exportinriktning. Företagets produktivetsnivå, givet övriga variabler, har ingen som helst effekt.

Beträffande sambandet mellan utländskt ägande och ökad produktivitet i inhemska företag på grund av spridningseffekter är forskningsresultaten inte entydiga. Positiva spridningseffekter har påvisats i t ex Blomström & Wolff (1994) och Kokko (1994, 1996), men det finns även mer motsägelsefulla resultat i t ex Girma (2001); Barrios & Strobl (2001).

⁵ Avsnittet bygger på arbete av Lars Lundberg och Patrik Karpaty, FIEF (Stiftelsen Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning).

⁶ Analysen grundar sig på en databas baserad på statistik från Statistiska centralbyrån: Företagens ekonomi och regional arbetsmarknadsstatistik.

⁷ Mer information om statistiskmetoden och definition av variablerna finns i Karpaty (2004) och Karpaty och Lundberg (2004).

Spridningseffekterna från utlandsägda företag undersöks med hjälp av en modell där den totala faktorproduktiviteten i svenskägda företag antas bero på FoU-insatser, deras storlek och närvaron av utlandsägda företag. Närvaron har beräknats som andelen sysselsatta i utlandsägda företag i förhållande till det totala antalet sysselsatta i en bransch eller region. En analys visar att närvaro av utlandsägda företag i en region och i en bransch har positiv effekt på produktiviteten i svenskägda företag.

Den genomsnittliga produktiviteten i utlandsägda företag i Sveriges näringsliv är högre än hos svenskägda. Det beror främst på en högre kapitalintensitet hos utlandsägda företag, högre andel högutbildad arbetskraft och större FoU-satsningar. På sikt kan det svenska näringslivets internationalisering genom utländskt ägande bidra till en snabbare teknisk utveckling, högre tillväxt och höjda reallöner. Emellertid grundar sig detta scenario på att kunskapsinflödet är "gratis" för det svenska näringslivet.

Internationalisering och FoU⁸

En förändring som skett under 1990-talet handlar om ökningen av industrins FoU-intensitet i Sverige, från 7,3 procent av förädlingsvärdet 1990 till 12 procent 2000. Detta innebär att en stor del av arbetskraften är sysselsatt i FoU-relaterad verksamhet. Enligt SCB (2001) arbetade 21 procent av den högutbildade arbetskraften (eftergymnasial utbildning eller högre) som var sysselsatt i företag med FoU-relaterad verksamhet i företag med minst 50 anställda.

I syfte att bedriva effektiv FoU ställs särskilda krav på försörjning av välutbildad arbetskraft. Under 1990-talet gjorde svenska regeringen stora satsningar för att stimulera människor att söka sig till högre utbildning. En av de viktigaste målsättningarna var satsningen på naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. I stora drag har dessa åtgärder lett till att Sverige har befäst sin ledande position inom FoU. Detta har ytterligare förstärkts av att Sveriges utgifter för FoU som andel av BNP sedan början av 1990-talet har varit högre än i något annat OECD-land.

En viktig fråga är om multinationella företag har högre FoU-intensitet än inhemska företag. Både tillverkningsindustrin och tjänstesektorn har undersökts. Företagen kan utveckla sitt tekniska kunnande på olika sätt t ex genom "learning by doing", inhämtning av kunskaper från andra företag eller genom egen FoU-verksamhet. Framgångsrik FoU ger företaget ett temporärt kunskapsövertag gentemot konkurrenterna. Det är dock troligt att detta initiala kunskapsövertag minskar med tiden. Denna process kan bromsas genom patent, företagssekretess etc. Å andra sidan kan kunskap spridas från ett företag till ett annat. En konsekvens av detta är att icke-teknik-

ledande företag knappar in på ledande företag vilket i sin tur ger upphov till ny FoU genom kunskapsöverföring som gynnar omgivande företag (Cohen 1995, jfr. Stoneman 1995).

Tre olika typer av företag definieras: utlandsägda, svenska internationella och svenska nationella. Företagen som ingick i analysen var verksamma i Sverige under perioden 1990–2000.⁹

När det gäller tillverkningsindustrin visar resultatet att utlandsägda företags påverkan på svenska företags FoU är obetydlig. Men när kategorin utlandsägda företag adderas till svenska internationella företag blir påverkan positiv. Det är multinationella företag som dominerar FoU-investeringarna. Detta resultat är inte förvånande eftersom internationella företag, vare sig de är svenskägda eller utlandsägda, påminner om varandra. Det är nationella företag som avviker genom att vara storleksmässigt mindre och dessutom ha mindre intensitet i fråga om FoU och humankapital. Störst är förutsättningarna för kunskapsöverföring från multinationella företag. Kunskapsöverföringen från enbart de utlandsägda företagen är relativt liten.

Den mest sannolika kanalen för internationell kunskapsöverföring är genom handel. Ju större företagens exportkvot är desto mer FoU-intensivt är företaget. Export är inte bara en försäljningskanal utan också en kanal genom vilken relevant kunskap inhämtas. Inom tjänstesektorn som inte är lika gränsöverskridande till sin karaktär kan inte motsvarande effekter spåras. En annan fundamental effekt är att internationaliseringen i allmänhet påskyndar den tekniska utvecklingen vilket ur ett tillväxtperspektiv är betydelsefullt.

Det är multinationella företag som dominerar FoU-investeringarna.

Den mest sannolika kanalen för internationell kunskapsöverföring är genom varuhandeln. Ju större företagens exportkvot är desto mer FoU-intensivt är företaget.

⁸ Avsnittet bygger på arbete av Patrik Gustavsson, FIEF (Stiftelsen Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning).

⁹ Analysen grundar sig på en databas baserad på statistik från Statistiska centralbyrån: Företagens ekonomi och regional arbetsmarknadsstatistik.

Svenska direktinvesteringar i låglöneländer kan ha bidragit till att lågkvalificerad industriproduktion har flyttats från Sverige.

Närvaron av multinationella företag stimulerar nationella företag till FoU-investeringar, åtminstone inom tillverkningsindustrin oavsett skillnader i företagsstorlek, humankapitalintensitet och branschtillhörighet på längre sikt. För tjänstesektorn ser bilden annorlunda ut. Resultaten visar

att varken multinationella företag eller utlandsägda företag i Sverige påverkar de nationella företagens FoU. Ett rimligt skäl till detta är att det inom tjänstesektorn finns begränsade möjligheter till kunskapsöverföring och detta beror inte minst på att tjänstesektorn är mindre FoU-intensiv.

Policy-slutsatser

Resultaten visar att det hittills under den aktuella perioden 1990–2000 inte finns några starka skäl till oro över internationaliseringens effekter i Sverige. Det finns inget som tyder på att internationaliseringen leder till att högt kvalificerad verksamhet flyttas ut från Sverige. Tvärtom har näringslivets internationalisering medfört positiva effekter, framför allt i form av ökad produktivitet och större FoU-intensitet i Sverige.

Svenska direktinvesteringar i låglöneländer kan ha bidragit till att lågkvalificerad industriproduktion har flyttats från Sverige. Samtidigt har den genomsnittliga utbildningsnivån hos anställda i Sverige fortsatt att öka. En hotbild finns när det gäller mindre kvalificerad arbetskraft som inte de multinationella företagen efterfrågar. Det kan ses som en naturlig del av den pågående strukturomvandlingen som gynnar tillväxten, men samtidigt kan efterfrågan på mindre kvalificerad arbetskraft minska i Sverige.

Slutsatsen blir att de framkomna resultaten inte tyder på att direkta politiska åtgärder behöver vid-

tas för att motverka effekterna av internationaliseringen. Den politiska uppgiften bör istället vara inriktad på att underlätta omställningen för individer och regioner samt medverka till att näringslivet står bättre rustad i den internationella konkurrensen genom bland annat fortsatta satsningar på kompetens och FoU.

För att fördelarna med internationalisering och strukturomvandling ska kunna realiseras bör de som förlorar sina arbeten kunna hitta nya arbeten i andra delar av ekonomin. Det är viktigt med fortsatt kompetensutveckling för alla typer av anställda i Sverige för att gynna sysselsättning och produktivitet. Alla de arbeten som inte kräver kvalificerad utbildning och som försvinner ser inte ut att kunna ersättas uteslutande med högt kvalificerade arbeten inom tillverkningsindustrin. Ekonomin är beroende av att hela branscher uppvisar dynamik och fortsätter att efterfråga kompetens i fler växande sektorer. Ständig förnyelse samt förmåga till flexibilitet och anpassning behövs.

Källor

Barrios, Salvador & Eric Strobl (2001) *Foreign Direct Investment and Productivity Spillovers: Evidence from the Spanish Experience*, mimeo, CORE Catholic University of Louvain-la-Neuve.

Berman, E, Bound, J. & Grilliches, Z. (1994) "Changes in the demand for skilled labor within U.S. manufacturing: Evidence from the annual survey of manufactures", *Quarterly Journal of Economics*, 113, s. 367–398.

Blomström, Magnus & Edward N. Wolff (1994) "Multinational Corporations and Productive Convergence in Mexico", in Baumol, William J., Richard R Nelson & Edward N. Wolff (eds.) *Convergence of Productivity – Cross National Studies and Historical Evidence*. Oxford: Oxford University Press, s. 263–283.

Blomström, M. & Kokko, A. (2000) "Outward investment, employment, and wages in Swedish multinationals", *Oxford Review of Economic Policy*, 16, s. 76–89.

Doms, Mark E., & J. Bradford Jensen (1998) "Comparing Wages, Skills, and Productivity Within Firms Domestically and Foreign-Owned Manufacturing Establishments in the United States", in Baldwin, Robert, Robert Lipsey, & J. David Richardson (red.), *Geography and Ownership as Bases for Economic Accounting*, Chicago: The University of Chicago Press, s. 235–255.

Cohen, W. M. (1995) "Empirical Studies of Innovative Activity", in Stoneman, Paul (red) *Handbook of the Economics of Innovation and Technical Change*, Oxford: Blackwell.

Girma, Sourafel & Katharine Wakelin (2001) *Regional Underdevelopment: Is FDI the Solution? A Semiparametric Analysis*. GEP Research Paper 01/11, University of Nottingham.

Griffith, Rachel & Helen Simpson (2002) *Characteristics of foreign-owned firms in British manufacturing*, IFS WP01/10, London.

ITPS statistik, *Internationella företag*.

ITPS (2004) *Näringslivets internationalisering – Effekter på sysselsättning, produktivitet och FoU*, Rapport A2004:014.

Karpaty, Patrik (2004) *Are foreign owned firms more productive? Evidence from Swedish firm data*. FIEF Working Papers/Örebro Working Papers in Economics.

Karpaty, Patrik & Lars Lundberg (2004) *Foreign Direct Investment and Productivity Spillovers in Swedish Manufacturing*. FIEF Working Papers/Örebro Working Papers in Economics.

Kokko, Ari (1994) *Technology, Market Characteristics, and Spillovers*. *Journal of Development Economics*, Vol. 43, s. 279–293.

Kokko, Ari (1996) "Productivity Spillovers from Competition between Local Firms and Foreign Affiliates", *Journal of International Development*, Vol.8, s. 517–530.

Modén, Karl Markus (1998) *Foreign Acquisitions of Swedish Companies – effects on R&D and Productivity*. ISA 1998/2, Stockholm.

Oxelheim, Lars & Pervez N. Ghauri (eds.) (2004) "The race for FDI in the European Union", in Oxelheim, Lars & Pervez N. Ghauri (2004) *European Union and the Race for Foreign Direct Investment in Europe*, Elsevier.

Statistiska centralbyrån: En databas baserad på Företagens ekonomi och Regional arbetsmarknadsstatistik, 1990–2000.

Statistiska centralbyrån (2001), *Forskning och utveckling inom företagssektorn 1999*, Statistiska meddelanden, UF 14 SM 0001.

Stoneman Paul (ed.). (1995) *Handbook of the Economics of Innovation and Technological Change*, Oxford: Blackwell.

Läs även ITPS rapport:

"Näringslivets internationalisering. Effekter på sysselsättning, produktivitet och FoU"

"Näringsklimatet i Sverige 2004"

ITPS Statistik

"Internationella företag"

som kostnadsfritt hämtas på www.itps.se

Tillväxtpolitisk utblick

AKTUELLT OM TILLVÄXTPOLITIK

En skrift från ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier.

Utkommer med 10–20 nr per år, citera oss gärna men ange källan.

ISSN 1652-7879. Ansvarig utgivare: Sture Öberg.

FÖR YTTRELLIGARE INFORMATION,

KONTAKTA: Anne-Christine Strandell TEL: +46 8 456 67 28 E-POST: anne-christine.strandell@itps.se

I REDAKTIONEN: Anders Östhol TEL: +46 8 456 67 44 E-POST: anders.osthol@itps.se

Marianne Löfgren TEL: +46 8 456 67 33 E-POST: marianne.lofgren@itps.se

POSTADRESS ITPS, Studentplan 3,
SE-831 40 Östersund

BESÖKSADRESS Stockholm: Tegelbacken 4

TELEFON +46 63 16 66 00 E-POST info@itps.se

FAX +46 63 16 66 01 HEMSIDA www.itps.se